תשב עד שתלבין ראשה [א]אדמון אומר יכולה היא שתאמר אילו אני פסקתי לעצמי אשב עד שתלבין ראשי עכשיו שאבא פסק מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גמ'** מתני' דלא כי האי תנא דתניא [א]אמר רבי יוסי ברבי יהודה לא נחלקו אדמון וחכמים על הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל שיכולה היא שתאמר אבא פסק עלי מה אני יכולה לעשות על מה נחלקו על שפסקה היא על עצמה שחכמים אומרים תשב עד שתלבין ראשה אדמון אומר יכולה היא שתאמר כסבורה אני שאבא נותן עלי ועכשיו שאין אבא נותן עלי מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון תנא [ב]במה דברים אמורים בגדולה אבל בקטנה כופין כופין למאן אילימא לאב איפכא מיבעי ליה אלא אמר רבא [ג]כופין לבעל ליתן גט אמר ר' יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו אמר ליה רבא לרב נחמן אפי' בברייתא א"ל [ג]מי קאמרינן במשנה בכל מקום שאמר רבן גמליאל קאמרינן אמר ר' זירא אמר רבה בר ירמיה ב' דברים שאמר חנן הלכה כיוצא בו שבעה דברים שאמר אדמון אין הלכה כיוצא בו מאי קאמר אילימא הכי קאמר שני דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא בו ושבעה דברים שאמר אדמון אין הלכה כמותו ולא כיוצא בו והאמר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו אלא ה"ק שני דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא בו שבעה דברים שאמר אדמון אין הלכה כיוצא בו הא כמותו הלכה בכולהו והאמר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה כ"מ שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו אמר אין לא אמר לא אלא ה"ק שני דברי' שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא בו שבעה דברים שאמר אדמון יש מהן שהלכה כמותו ויש מהן שאין הלכה כמותו [ג]אלא כיוצא בו בכ"מ שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו אינך לא:

מתני' [ד]העורר על השדה והוא חתום עליה בעד אדמון אומר [ה]השני נוח לי והראשון קשה הימנו וחכמים אומרים [ד]איבד את זכותו [ו][ה]עשאה סימן לאחר איבד את זכותו: **גמ'** אמר אביי [ו]לא שנו אלא עד אבל דיין לא איבד את זכותו דתני ר' חייא [ז]אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ קראוהו אבל

במה דברים אמורים. אברייתא קאי: **איפכא מיבעי ליה.** אם באת לכוף את האב איפכא מסתברא טפי לפי שהגדולה תנאה תנאי: **אפי' בברייתא.** כשפסקה היא לעצמה: הכי גרסינן **א"ר זירא אמר רבה בר ירמיה שני דברים שאמר חנן הלכה כיוצא בו שבעה דברים שאמר אדמון אין הלכה כיוצא בו מאי קאמר כו':** כיוצא בו דחנן רבן יוחנן בן זכאי כיוצא בו דאדמון רבן גמליאל: **אין הלכה כיוצא בו.** שלא ראה את דבריו אלא בשלשה שהיה לו לראות את דבריו בכולם: **מתני' העורר על השדה כו'.** ראובן מערער על שדה שביד שמעון ואומר לוי שמכרה לך גזלה ממני: **והוא חתום.** על שטר המכירה שכתב לוי לשמעון כשמכרה לו: **אדמון אומר.** יכול הוא שיאמר מה שלא ערערתי בשעה שלקחת מלוי וחתמתי בתוך השטר עד לפי שלוי אדם חזק וקשה להוציאה מידו ונוח לי שתהא בידך שאוציאנה ממך בדין: **איבד את זכותו.** דהואיל וחתם הודה שאין לו עסק בה: **עשאה.** המוחזק בה סימן לאחר שלא מכר לראובן זה העורר עליה אלא לאיש אחר היה מוכר שדה אצל זו ומצר לו ארבעת מצרי השדה וכתב לו במצרים מצר פלוני שדה שלי ועשה שדה זו סימן מצר ללוקח ובשמו של מוכר וזה חתם על אותו שטר ולא ערער: **איבד את זכותו.** אפילו לאדמון דאין לומר כאן השני נוח לי: **גמ' אבל דיין.** שהובא שטר המכירה בבית דין לקיימו כמשפט קיום שטרות שהעדים באין ומעידין על כתב ידם והדיינין כותבין שטרא דנן נפקא לקדמנא ואסהידו סהדי אחתימות ידייהו ואישרנוהי וקיימנוהי: **לא איבד זכותו.** שלא ידע מה כתוב בו שיערער עליו: **דתני רבי חייא אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ קראוהו.** שהרי על דברי השטר הם באים להעיד:

אבל

תשב עד שתלבין ראשה. פי' רשב"ס הא דאמר רב גידל בריש הנושא (לעיל דף קב:) עמדו וקדשו קנו הני מילי דקדשו מיד מתוך התנאי או לאחר זמן והזכירו התנאים בשעת קידושין אבל התנו עתה וקדש לאחר זמן ולא הזכירו התנאים לאו דברים הנקנים באמירה הם ובכי האי גוונא (א) הכא תשב עד שתלבין ראשה ולא מצי תבע ליה בדינא והלשון משמע כן ועמדו וקדשו משמע מתוך התנאי וקשה לי מירושלמי אהא דתנן הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו אמרו חכמים יכול הוא שיאמר לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך אי אפשי ליתן ופריך ולאו דברים הנקנים באמירה הן ומשני כשפסק על מנת לכנוס ומאי קשה אפי' פסק על מנת שלא לכנוס אפ"ה יכול שיאמר לו לך אי אפשי ליתן דמיירי בשלא עמדו וקדשו מתוך התנאי ומיהו לא קשה כולי האי דאי כשלא עמדו מתוך התנאי היכי קאמר לאחיך הייתי רוצה ליתן מ"מ אין נראה לרבי פירושו דמכאן אין שום ראיה דהא דקאמר תשב עד שתלבין ראשה כשאין לו לאב כלום ליתן או הבעל אינו רוצה לטרוח ולהביאו לדין אבל אם היה רוצה להביאו בדין הוה ליה ליתן ומיהו הא לא משמע הכי לרבי לפרש כשאין לו כלום ליתן מדבעי למימר כופין לאב [ז]ור"ש בירושלמי מוקי דרב גידל בנשואין ראשונים ומתניתין דהכא בנשואין שניים ואני חפשתי בירושלמי ומצאתי בריש אע"פ דהך דרב גידל דוקא בנשואין הראשונים ודוקא באב הפוסק ע"י בתו ולא אשה ע"י בתה ולא אח על ידי אחותו: **ואפילו בברייתא אמר ליה אין כל מקום קאמרינן.** תימה היכי מצי למיפסק הלכתא כתרווייהו כברייתא וכמתני' והלא דברים סותרין זה את זה דבמתני' קתני אילו אני פסקתי כו' וברייתא קתני כסבורה אני י"ל הכי פי' ואפי' בברייתא כלומר למאי דסבירא ליה לתנא דברייתא דבפסקה היא בעצמה פליגי קא אמרת דהלכתא כוותיה וא"ל כל מקום קאמרינן למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: **שני דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא בו.** פי' בקונטרס כיוצא בו דחנן רבן יוחנן בן זכאי כיוצא בו דאדמון ר"ג וקשה לרבי חדא דלישנא לא משמע הכי ועוד מה לו להזכיר בדברי חנן כיוצא בו והא לא איירי חנן אלא באותן שני דברים דוקא והוה ליה למימר הלכה כחנן ותו לא הלכך נראה לרבי כפר"ח (ב) כיוצא בו בדינים אחרים הדומין לאלו והלכה כמותו ולא כיוצא בו כלומר בדינין הדומין לאלו אין הלכה כמותו ודומה להא דאמר בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מח:) דאמר להו רב נחמן הבו דלא לוסיף עלה פי' הכינו עצמכם שלא תוסיפו עליה ללמד ממנו דבר הדומה לו:

אדמון אומר השני נוח לי והראשון קשה הימנו. אע"ג דלית הלכתא כאדמון בהא דהא לא קתני בה רואה אני את דברי אדמון לא תיקשי דמסקינן בחזקת הבתים (ב"ב דף מג:) עלה דההיא מכר לו שדה אין מעיד לו עליה ומוקי לה בראובן שגזל משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהודי ללוי משום דניחא ליה דתיקום ארעא ביד לוי דאמר הראשון נוח לי והשני קשה הימנו הכא לא היה לו לחתום ולעשות דבר הנראה הודאה משום ניחותא דשני אבל התם לאו הודאה היא:

לא שנו אלא עד אבל דיין לא דתני רבי חייא כו'. הקשה ה"ר יצחק ב"ר ברוך דהכא משמע דאין הדיינים מעידין על מה שכתוב בשטר אלא על חתימת העדים וקשה מהא דאמר בחזקת הבתים (שם דף נב.) אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בתוך הבית והיו אונות ושטרות יוצאות על שמו אמר רב עליו להביא ראיה ומסיק ראיה בקיום השטר אלמא דעל ידי חתימת הדיינים אנו יודעים שהשטרות שלו הם אלמא אכולה מילתא קמסהדי ותירץ רבי דהתם ודאי אית לן למימר דדיינים רמו אנפשייהו לאסהודי לגמרי שהרי היו יודעים שהיה נושא ונותן בתוך הבית וסתמא דמילתא לאו דידיה הוא הלכך אי לאו דידעי דשלו היה לא היו מקיימין אלא בשם היתומים:

עשאה

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פי"ב], ב) [ברכות יט. וש"נ], ג) [צ"ל וכיוצא בו בכ"מ שאמר ר"ג וכו' זהו לפי גי' התוס'. רש"ל], ד) ב"ב ל:, ה) [גי' סדר המשנה וכן ברי"ף ורא"ש יכול הוא שיאמר השני וכו'], ו) [עי' תוס' ע"ב ד"ה עשאה], ז) צ"ל ורבי שמע דבירושל' מוקי כו'. מהרש"א,

◆

הגהות הב"ח

(א) תד"ה תשב כו' האי גוונא קאמר הכא: (ב) ד"ה שני כו' וכיוצא בו וכו' הלכה כמותו:

◆

מוסף רש"י

העורר על השדה וחתום עליה בעד. ראובן העורר על שדה שמכר שמעון ללוי ואומר ראובן כי שמעון גזלו ממנו והוא ראובן המעורר חתום עליה בעד באותו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללוי חתם ראובן ועד אחר עמו (רשב"ם ב"ב ל:). **השני.** לוי, **נוח לי.** לכך חתמתי (שם).

◆

תוספות רי"ד

תהא יושבת עד שתלבין ראשה אדמון אומר [יכולה היא שתאמר] אילו אני פסקתי לעצמי אהא יושבת עד שילבין ראשי [עכשיו] שאבא פסק עלי מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אר"ג רואה אני את דברי אדמון: מתניתין דלא כי האי תנא דתניא א"ר יוסי בר יהודה לא נחלקו אדמון וחכמים על הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל שהיא יכולה לומר אבא פסק עלי מה אני יכולה לעשות על מה נחלקו על (מה) שפסקה לעצמה שחכ"א שתשב עד שתלבין ראשה אדמון אומר [יכולה היא שתאמר] כסבורה אני שאבא נותן לי עכשיו שאין אבא נותן לי מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אר"ג רואה אני את דברי אדמון א"ר יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו א"ל רבא לרב נחמן אפילו בברייתא א"ל מי קאמר במשנתנו כל מקום קאמר ומהכא משמע דהיכא דהיא פסקה על עצמה ולית לה אב ומרדה ביה ולא בעיא לאינסובי תהא יושבת עד שתלבין ראשה אבל השתא דתקון רבנן למורדת דכפינן ליה ויהיב לה גיטא ולא מיפסדא נדונייתה כ"ש זו שעדיין לא נשאת שהיא יכולה למרוד וכפינן ליה למיתב לה גיטא א"ר זירא א"ר אבא בר ירמיה שני דברים שאמר חנן הלכה כיוצא בו ז' דברים שאמר אדמון יש מהן שהלכה כמותו ויש מהן שאין הלכה כמותו כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו ובמקום שלא אמר אין הלכה כמותו לבד מנכסים מועטין שאע"פ שאר"ג רואה אני את דברי אדמון אין הלכה כמותו כדכתבינן לעיל: **מתני'** העורר על השדה והוא חתום עליה עד אדמון אומר השני נוח לו והראשון קשה ממנו וחכ"א איבד את

עין משפט נר מצוה

לח א ב ג מיי' פרק כג מהל' אישות הל' טו סמג עשין מח טור ש"ע אה"ע סי' נב סעיף א:

לט ד מיי' פט"ז מהל' טוען הל' א טוש"ע ח"מ סי' קמז סעיף א:

מ ה מיי' שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ב:

מא ו מיי' שם הלכה ב טור ש"ע ח"מ שם סעיף ד:

מב ז מיי' שם ופכ"ד מהל' מלוה הל' ז ופכ"ז הלכה א סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סימן מה סעיף ב וסעיף ה וסי' מח סעיף ב:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

זכותו עשאה סימן לאחר אבד את זכותו פי' ראובן מערער על שמעון על שדה א' שמכר לו לוי ואומר לו כי לוי שמכרה לך גזלה ממני ויש לי עדים שהיתה שלי וראובן המערער הוא חתום עד על השטר של מכירה שעשה לשמעון א) אילו היתה שלך איך היית חותם על השטר שעשה לי לוי ולא היית מערער אלא ודאי כיון שחתמת בה הודית שאינה שלך אלא של לוי היתה שמכרה לי היה אומר אדמון יכול לומר עכשיו ראובן המערער זה שלא ערערתי בעת המכירה וחתמתי עליה עד לפי שלוי הוא גברא אלמא וקשה לי להוציאה מידו וזה שמעון השני נוח לי בעבור זה חתמתי כדי שתצא מיד לוי ותהיה ביד שמעון ואבא ואוציאנה מידו בעדים המכירים שהיתה שלי או של אבותי וחכ"א אבד את זכותו דהואיל וחתם שם הודה שאין לו עסק בה ועכשיו הוא בא ומערער דבריו בטלים: עשאה סימן לאחר. פי' עשאה ראובן זה המערער על זו השדה סימן לאחר בחתימתו אבד את זכותו כגון שזה שמעון המחזיק בשדה זו מכר שדה אחרת שבצדה ליהודה וכשבא לכתוב המצרים ליהודה כתב לו שלשת המצרים והמיצר הרביעי שהיה סמוך לשדהו כתב לו מיצר רביעי השדה שלי וחתם זה ראובן בשטר מכר שעשה שמעון ליהודה ולא ערער מודה בזה אדמון שאבד את זכותו שאומר לו שמעון אילו שלך היתה זו השדה היאך חתמת בשטר מכר שעשיתי ליהודה על שדה שבצדה וכתוב שם שהיא בצד שדה שלי ולא ערערת לומר כי אינה שלך כ"א שלי כיון שחתמת שם הודית שאינה שלך ואין לומר כאן שהשני נוח לי וכיון דלא אמר הכא ר"ג רואה אני את דברי אדמון אין הלכה כמותו דיחיד ורבים הלכה כרבים: אמר אביי לא שנו אלא עד אבל דיין לא אבד את זכותו דתני ר' חייא אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ קראוהו והדיינין חותמין על השטר אע"פ שלא קראוהו. פי' אם הובא שטר זה שמכר לוי לשמעון זו השדה בפני ב"ד לקיימו כדין כל קיום שטרות דעלמא שהעדים באים ומעידין על חתימתם והדיינים כותבין למטה שטרא דין נפק לקדמנא ומיגו דאשהידו שהדי אחתימות ידייהו אשרנוהו וקיימנוהו כדחזי וחותמין שם ג' דיינין וזה

א) נראה דל"ל והלא טוען אילו היתה שלך וכו'.